

D i a l o o g

Logewerk: drie aspecten

Het logewerk in de Theosofische Vereniging is vaak voor nieuwkomers een erg vreemde situatie en voor mensen die al langer lid zijn wordt het saai en voorspelbaar. Toch kan een loge ook een inspirerende werkplek zijn waar mensen groeien in wijsheid en inzicht en waar gewerkt wordt in dienst van de mensheid. Uiteindelijk zou het werk moeten spetteren van de energie. Op grond van mijn internationale contacten heb ik de mogelijkheden van het logewerk opgedeeld in drie werkvlakken of aspecten. Het gaat om de theosofische basisstudie, de broederschap en de studie van godsdiensten, filosofieën en wetenschappen. De oplettende lezer herkent alvast de eerste twee doeleinden.

Theosofische basisstudie

Naast de drie bekende doeleinden van de Theosofische Vereniging, is er eigenlijk een impliciet vierde doeleinde: de studie van theosofie. Theosofie wordt dan voor het gemak gedefinieerd als die literatuur die door een theosofische uitgeverij is uitgebracht. In de praktijk wordt dit vierde doeleinde vaak de belangrijkste (of zelfs enige) activiteit. Dit aspect van het werk is waarschijnlijk noodzakelijk, maar als dit het enige wordt wat een loge doet, dan ga ik twijfelen of we ons aan ons mandaat houden. De studie van theosofie in bovenstaande zin valt tenslotte nog nauwelijks onder het tweede doeleinde. In dat doeleinde gaat het om de *vergelijkende* studie van godsdiensten, filosofieën en wetenschappen.

Theosofie bestuderen, als in het lezen van een boekje over theosofische ideeën, is slechts het bestuderen van één filosofie of wetenschap. Theosofie, gedefinieerd als goddelijke wijsheid, is in alle godsdiensten te vinden. Dat ook bijna elke godsdienst versluierungen en vervormingen van die wijsheid bevat is duidelijk. Het zelfde geldt echter ook voor elke andere exoterische uiting van wijsheid, dus ook voor de wijsheid van bijvoorbeeld H.P. Blavatsky.

Broederschap en persoonlijke ontwikkeling

Weer een heel andere mogelijkheid is als de persoonlijke spirituele en theosofische interesses van de aanwezigen als uitgangspunt van het logewerk genomen worden. Dit gebeurt in een aantal loges (internationaal) en er blijken heel interessante dingen te kunnen ontstaan. Er wordt een informele sfeer geschapen met drankjes en gebak of snoep en uiteraard worden mensen die nieuw zijn op een vriendelijke en open manier welkom geheten. Discussie over essentiële zaken moet mogelijk zijn, maar als de sfeer wegzakt kan deze weer met behulp van grapjes of een nieuwe ronde voedsel op peil gebracht worden. Een basisvoorwaarde is dat er een aantal mensen is dat elkaar goed aanvoelt, die samen een duidelijk beeld heeft hoe ze het wil doen. Misschien is uiteindelijk de huiskamer een betere plek voor zoiets dan een logegebouw of een gehuurd zaaltje. De vorm lijkt wat op de avonden die H.P. Blavatsky en Olcott in New York hadden. Zij hadden elke avond

bezoekers en praatten met hen over zowel oppervlakkige als diepzinnige onderwerpen. In zo'n situatie wordt theosofie een toetssteen in plaats van een stellingen die op zichzelf staan. Als je uitgaat van de interesses van de mensen zelf, kom je in contact met hun fascinaties en kennisgebieden. In die dialoog kan ook een beter begrip ontstaan van onderlinge verbanden – zowel bij de “nieuweling” als bij de “oude garde”.

Studie van godsdiensten, filosofieën en wetenschappen

Het derde aspect van het mogelijke werk van de loge zie ik als de meest nieuwe ten opzichte van wat er in de praktijk in Nederland gebeurt. Ik ken ook internationaal welgeteld slechts één loge die deze vorm toepast. Maar omdat het precies ons tweede doeleinde volgt, wil ik het toch met jullie delen. Het gaat hier om een loge die naast bovenstaande basisstudie theosofie ook een studiegroep heeft die zich bezighoudt met een religie. Als bijvoorbeeld het Christendom uitentreeuren behandeld is, gaan ze naar het Boeddhisme; ik noem maar een mogelijkheid. Dit concept zou je uit kunnen breiden naar de studie van een filosoof, bijvoorbeeld Spinoza, of een wetenschappelijk of alternatief onderwerp, bijvoorbeeld het geheugen. Ook in deze vorm is er aandacht voor zowel de basistheosofie als de wereld buiten ons en de wijsheid en de inzichten die daar te krijgen zijn.

De drie doeleinden als werkelijkheid?

Als deze suggesties in deze of andere vorm meer toegepast

D i a l o o g

zouden worden, zouden de drie doeleinden meer worden dan een mooi idee – ze zouden werkelijkheid worden. De vraag is dus eigenlijk: “Menen we de drie doeleinden, of vinden we dat de studie van Taimni, Barborka en Blavatsky eigenlijk wel genoeg is?” Voor mij is het helder. De verschillende spirituele en religieuze tradities hebben genoeg te bieden om mijn theosofische studie te verrijken, dus hoe fascinerend ook, Blavatsky is niet genoeg.

Katinka Hesselink

Op de overdenkingen van Beatrice Bruteau in het artikel “Geven is krijgen” in Theosofia 4/2001, ontvingen wij van mevrouw C. de Boer uit Goor onderstaande reactie:

Leven en leren leven

Vertalers van het Nieuwe Testament komen in de grondtekst vele malen Griekse woorden tegen die ze met “Leven” kunnen vertalen. Hieruit blijkt dat Leven een belangrijk gegeven is in de bijbel, hetgeen heel begrijpelijk is. Mensen houden immers in de regel van veel en lang leven, waarbij hun sterfelijkheid doorgaans als een dissonant ervaren wordt.

Uit de grondtekst komen we te weten dat aan het nieuwtestamentische woordje “leven” verschillende Griekse woorden ten grondslag kunnen liggen, namelijk dzooe, psuche, dzen, bios, bioosis, biootika, biootikos en dzoo-ogeneoo. Deze opsomming is overgenomen uit de Nederlandse Concordantie van de Bijbel van Abraham Trommius.

Van al deze woorden voor “leven” gaan we ons alleen bezig houden met de eerste twee, de belangrijkste in de rij, namelijk dzooe en psuche. Hoewel ze beide met “leven” vertaald kunnen worden, vertegenwoordigen ze verschillende begrippen, of populair gezegd: het ene woord leven is het andere niet. Dit is te illustreren met een bekende tekst uit het Johannes-evangelie, die als volgt luidt:

Wie zijn leven liefheeft, zal het verliezen, maar wie in deze wereld zijn leven haat, zal het behouden ten eeuwigden leven (Joh 12:25).

Een bijbellezer, die alleen een Nederlandse vertaling leest, zal menen hier driemaal met hetzelfde woordje “leven” geconfronteerd te worden. De verschillende begrippen van “leven” in deze tekst kunnen hem niet bereiken. Daarom is het goed om de grondwoorden voor “leven” hier in hun oorspronkelijke Griekse vorm te laten zien, als volgt gevat in dit schriftgedeelte:

Hij die zijn psuche liefheeft, zal haar verliezen, maar hij die zijn psuche haat in deze wereld, zal haar behouden voor een eeuwige dzooe.

“Voor een eeuwige dzooe” wordt vaak uitgelegd met “Voor deelname aan het komende leven, dat eindeloos duurt”. Met zo’n voorstelling van zaken zijn we gauw klaar, we zouden immers voor dat eeuwige leven ook Luilekkerland, Nirwana of het Walhalla van de Germanen kunnen invullen. Een taalkundige benadering van “eeuwige

dzooe” kan echter wat meer over deze combinatie onthullen.

Als een kleine uitweiding zij opgemerkt dat men in het vertaalde NT bijna altijd leest over HET eeuwige leven. Dit is een voorkeursvertaling van de bewerkers, die niet in overeenstemming met de grondtekst is. De grondtekst spreekt praktisch altijd van EEN eeuwige leven, of kortweg van “eeuwig leven”. Het verschil lijkt klein, een kwestie van het ontbreken van een lidwoord van bepaaldheid in de grondtekst, maar de grondtekst moet basis blijven. Omdat het lidwoord van bepaaldheid in onze perikoop in de grondtekst eveneens ontbreekt, is hier dus ook geen sprake van HET eeuwige leven. Eeuwig leven of EEN eeuwige leven wordt daarin voorgehouden als een individuele belofte, een persoonlijke taak zelfs, zoals we later zullen zien. Dit komt ook meer overeen met voorgaande woorden in de tekst, waar gesproken wordt van “Hij die”. Kortom, het gaat hier en elders in het NT niet over het eeuwige leven als een algemeen begrip, maar over de mogelijkheid voor iedere geroepene afzonderlijk om, ieder op zijn eigen wijze, eeuwige leven deelachtig te worden. Zelfs ieder op zijn eigen tijd.

Gaan we ons nu bezig houden met een taalkundige benadering van “eeuwige dzooe”. Het bijvoeglijk naamwoord “eeuwig” heeft door de eeuwen heen al voor veel verwarring gezorgd. Eeuwig is een zwevend begrip geworden met de betekenis “eindeloos” of “nooit eindigend”, alsof de godheid van de

D i a l o o g

bijbel met zijn plan nooit klaar-komt. Al zou dit idee bij diverse religies al eeuwenlang gehuldigd worden, het NT houdt er een andere mening op na. Om die mening te leren kennen moet men wel toegang hebben tot de grondtekst van dit boek. Men moet zich dan vertrouwd maken met het Griekse woord "aion", dat vele malen in de grondtekst van het NT voorkomt.

Aion wordt onder meer vertaald met "eeuw" en "eeuwigheid", heeft daarbij altijd betrekking op een aardse levenstijd of, bij het meervoud "aioonen", altijd op aardse levenstijden in het meervoud. Dat is de reden waarom in het NT de term "eeuwigheden" ook regelmatig opduikt in het meervoud. Zo betekent de uitdrukking "in alle eeuwigheden" gewoon "in alle levenstijden op aarde". Die aardse levenstijden zijn bij de schepping van start gegaan (denk aan de term Sedert eeuwigheid of Van eeuwigheid) en zullen bij een ieder eens voleindigd worden, want de voleinding der aioonen/eeuwen/eeuwigheden is eveneens een bijbels gegeven.

Gaan we ons vervolgens bezig houden met het woord "psuche". Indien iemand van ons zijn psuche heeft willen verliezen voor het goede doel, dan staat hem of haar een bijzondere taak te wachten, gewoon hier op aarde. Dat is in ieder geval de lering van Johannes. Wanneer

Johannes het woord eeuwig, of in het Grieks aioonios, in zijn evangelie neerschrijft, heeft hij het oog gericht op aardse levenscycli. Want hier op aarde moet het gebeuren, hier op aarde is de leerschool der mensen.

Wat de betekenis van het woord psuche betreft, dit wordt vaak weergegeven met het Nederlandse woord "ziel", de zetel van onze verlangens, begeerten, stemmingen, wilskracht, geest en verstand. Hij die zijn psuche wil verliezen, zet zich niet langer in voor eigen persoonlijke behoeftebevrediging, maar veel-er in dienst van de ander. Wie op zodanige wijze zijn ziel heeft prijsgegeven, krijgt wederom de beschikking over zijn eigen gesublimeerde ziel voor een eeuwige of aionische dzooe op aarde. Waarin die dzooe verschilt van zijn psuche is nu de vraag.

In het Griekse woordenboek wordt "dzooe" niet alleen in verband gebracht met "leven", zoals u al wist, maar meer gedetailleerd ook met begrippen zoals levensonderhoud, levensbehoud, vermogen en bezit. Voor mij persoonlijk betekent dzooe in de eerste plaats levensbehoud. Ook doet het woord dzooe mij altijd denken aan het Duitse werkwoord "zien" (of erzien), dat kweken, opkweken, trekken, omhoogtrekken, opvoeden, halen en ophalen betekent. Wanneer we tevens gaan letten op de laatste twee betekenissen van het woordje

dzooe in het woordenboek, namelijk "vermogen" en "bezit", dan kunnen we verdere conclusies gaan trekken aangaande het woord dzooe. Er is een bekende berijmde psalm waarin de godheid van Israël gehuldigd wordt met de woorden: Hoe groot is uw vermogen! Op gelijke wijze zou men kunnen zingen: Hoe groot is uw verworven bezit! Of met een Grieks woord erin: Hoe groot is uwe dzooe!

Zoals ik het begrip krijgen de geheiligden, volgens de evangelist Johannes, een opvoedende taak die eeuwig duurt, waarbij het woordje eeuwig "levenslang" of "eeuwenlang" kan betekenen. In hun levenstijd resp. levenstijden zijn die geheiligden of heilanden bekwaam om, als Vissers van mensen, nieuwe vissen te vangen en deze omhoog te halen uit een Zee, die figuurlijk staat voor het begrip Tijd. En waar de vissen zijn, daar kan men de vissers bezig zien.

Wie reikt naar eeuwig leven streeft dus niet naar zijn pensioenering, maar naar de inzet van zijn regeneratieve vermogens om zijn medemens behulpzaam te zijn bij het leren van de goede manier van leven. Wanneer zal dat zijn? Pas in de toekomstige eeuw? Nee, in het hier en nu, aangezien toekomstige eeuwen de eigenschap hebben bij hun nadering HEDEN te worden. De eeuwige visvangst is NU.